

Marek Saj CSsR
UKSW, Warszawa

Życie konsekrowane w nauczaniu Benedykta XVI

Wstęp

Prawodawca kościelny w *Kodeksie Prawa Kanonicznego* z 1983 roku stanowi, iż „życie konsekrowane przez profesję rad ewangelicznych jest trwałą formą życia, w której wierni pod działaniem Ducha Świętego naśladując dokładniej Chrystusa, oddają się całkowicie umiłowaniem nade wszystko Bogu, ażeby – poświęceni z nowego i szczególnego tytułu dla chwały Boga, budowania Kościoła i zbawienia świata – osiągnąć doskonałą miłość w służbie Królestwa Bożego i, stawszy się w Kościele wyraźnym znakiem, zapowiadać niebieską chwałę”¹. Określając życie szczególnie Bogu oddane podkreśla dalej, że taką formę życia w instytutach życia konsekrowanego podejmują w sposób wolny ci wierni, którzy przez śluby lub inne zobowiązania, zgodnie z prawem własnym instytutów, zobowiązują się do zachowania ewangelicznych rad czystości, ubóstwa i posłuszeństwa, a także przez miłość, do której prowadzą, łączą się w sposób

¹ *Kodeks Prawa Kanonicznego* z 1983 roku, (dalej: KPK), kan. 573 § 1.

szczególny z Kościołem i jego tajemnicą². Ten specjalny stan należy do życia i świętości Kościoła, przez co winien być przez wszystkich chrześcijan szanowany i popierany³.

Kościół na przestrzeni wieków zawsze interesował się życiem konsekrowanym w każdej jego formie. Świadczą o tym chociażby liczne dokumenty poświęcone temu rodzajowi życia, a także jeszcze liczniejsze wypowiedzi papieży kierowane do tych osób przy różnych okazjach. Szczególnie wyraźnie było to widać w działalności Ojca świętego Jana Pawła II, który pozostawił po sobie niezwykle bogatą spuściznę tekstów skierowanych do tej części Ludu Bożego, która przeżywa swoje powołanie w instytucjach życia konsekrowanego, stowarzyszeniach życia apostołskiego, czy też jako pustelnicy lub dziewice konsekrowane. Papież ten w adhortacji *Vita consecrata*, która jest jakby traktatem o życiu konsekrowanym, pisał, że

znajduje się (ono) w samym sercu Kościoła jako element o decydującym znaczeniu dla jego misji, (...) że stanowi cenny i nieodzowny dar także dla teraźniejszości i przyszłości Ludu Bożego⁴.

Obecny Następca Świętego Piotra, Ojciec święty Benedykt XVI, równie mocno zauważa w społeczności kościelnej życie konsekrowane i wszystkie osoby szczególnie w tym życiu Bogu oddane. Te niespełna cztery lata jego posługi piotrowej pozwalają jednak wyłonić akcenty, które stawia w swoich wystąpieniach, a które odnoszą się do życia według rad ewangelicznych. Papież ten życie konsekrowane nazywa nieocenionym bogactwem dla Kościoła i świata⁵, a osoby konsekrowane dają współczesnemu człowiekowi, zaabsorbowanemu sprawami świata, świadectwo, że jego przeznaczeniem jest Bóg⁶.

² Por. tamże, kan. 573 § 2.

³ Tamże, kan. 574 § 1.

⁴ Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja apostołska „Vita consecrata” o życiu konsekrowanym i jego misji w Kościele i w świecie* (25 marca 1996), nr 3 (dalej: VC).

⁵ Por. Benedykt XVI, *Módlcie się w intencji osób konsekrowanych, życia i nawrócenia*. Niedzielną modlitwa z Papieżem, Rzym, 3 lutego 2008, „L'Osservatore Romano” 3 (2008), s. 57.

⁶ Por. Benedykt XVI, *Kościół i świat potrzebują waszego świadectwa*. Do osób konsekrowanych diecezji rzymskiej, Rzym, 10 grudnia 2005, „L'Osservatore Romano” 3 (2006), s. 36.

Podczas jednego z Dni Życia Konsekrowanego dosadnie opisał, kim są osoby konsekrowane w Kościele. Mówił:

Jest to sprzyjająca okazja do wielbienia Pana i dziękowania Mu za nieoceniony dar, jakim jest życie konsekrowane w jego różnych formach. Jest to jednocześnie bodziec do szerzenia wśród całego Ludu Bożego znajomości tych, którzy całkowicie poświęcili się Bogu, i szacunku dla nich. W istocie, tak jak życie Jezusa, jego posłuszeństwo i oddanie się Ojcu jest żywą przypowieścią o „Bogu z nami”, podobnie konkretne poświęcenie się osób konsekrowanych Bogu i braciom staje się wymownym znakiem obecności Królestwa Bożego dla współczesnego świata⁷

Mając więc na względzie zainteresowanie papieża Benedykta XVI życiem konsekrowanym, warto przyglądać się jego nauczaniu, które szczególnie dla osób Bogu poświęconych winno być impulsem do jeszcze większej gorliwości w kościelnej posłudze.

Istota życia konsekrowanego

Zgodnie z nauczaniem Kościoła, jak już wcześniej zaznaczyliśmy, życie konsekrowane jest trwałą formą życia, w której wierni naśladując dokładniej Chrystusa, oddają się całkowicie umiłowanemu Bogu⁸. Jednak takie życie – według obecnego papieża – jest bardzo ryzykownym przedsięwzięciem, gdyż człowiekowi zawsze zagrażać będzie grzech, brak wolności czy też pokusa odejścia⁹. By zatem instytucje zachowały swoją żywotność i apostołską skuteczność, muszą zawsze budować na Chrystusie i od Niego wszystko rozpoczynać.¹⁰ Podczas corocznego Dnia Życia Konsekrowanego w 2006 roku Oj-

⁷ Por. Benedykt XVI, *Nieoceniony dar życia konsekrowanego*. Msza św. w święto Ofiarowania Pańskiego, Rzym, 2 lutego 2006, „L'Osservatore Romano” 4 (2006), s. 33.

⁸ Por. KPK, kan. 573 § 1.

⁹ Por. Benedykt XVI, *Iść za Chrystusem znaczy przyswajać sobie Jego styl życia*. Niezspory w sanktuarium dla duchowieństwa, zakonników i seminarzystów, Mariazell, 8 września 2007, „L'Osservatore Romano” 10–11 (2007), s. 22.

¹⁰ Por. Benedykt XVI, *Kryzys i odrodzenie życia zakonnego*. Do członków Rady ds. kontaktów Kongregacji ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego z Międzynarodowymi Uniami Przełożonych Generalnych, Rzym, 18 lutego 2008, „L'Osservatore Romano” 4 (2008), s. 24–25.

ciec święty przypomniiał znaczenie osób konsekrowanych w Kościele. Powiedział między innymi:

Wasz sposób życia i działania może ukazać w pełni waszą całkowitą przynależność do jedyne­go Pana. Wasze całkowite oddanie się w ręce Chrystusa i Kościoła jest mocnym i wyraźnym głosem obecności Boga w języku zrozumiałym dla współczesnych nam ludzi. To pierwsza postęga, jaką życie konsekrowane oddaje Kościołowi i światu. Pośród Ludu Bożego osoby konsekrowane są niczym strażnicy, dostrzegający i zapowiadający nowe życie, już obecne w naszych dziejach¹¹

Papież doceniając wielki walor życia konsekrowanego w społeczności kościelnej, bo nazywa je „żywo­tnym sektorem Kościoła”¹², dostrzega także jego mankamenty. W sposób ogólny stwierdza, że niektóre wybory nie ukazały światu autentycznego oblicza Chrystusa. Zeświecczona kultura świata przeniknęła do serc i umysłów osób konsekrowanych, widząc w niej drogę do nowoczesności i sposób przybliżenia się do współczesnego świata. Może to powodować – według Benedykta XVI – niebezpieczeństwo zadowolenia się przeciętnością oraz przyjęcia postawy wygodnej i konsumpcyjnej¹³. Życie konsekrowane natomiast zawsze było i zawsze powinno być wyraźnym znakiem sprzeciwu, ponieważ jego sposób myślenia i zachowania jest niejednokrotnie sprzeczny z logiką świata¹⁴, powinno ukazywać człowiekowi, że jego prawdziwym przeznaczeniem jest sam Bóg¹⁵

Wierność charyzmatowi

Wszyscy członkowie instytutów życia konsekrowanego „powinni wiernie zachowywać myśl i zamierzenia założycieli, zatwierdzone

¹¹ Benedykt XVI, *Nieoceniony dar...*, dz. cyt., s. 33.

¹² Benedykt XVI, *Głosie i świadczcie, że Bóg jest miłością*. Przemówienie do osób konsekrowanych, Rzym, 2 lutego 2007, „L'Osservatore Romano” 4 (2007), s. 48.

¹³ Por. Benedykt XVI, *Bądźcie wiarygodnym i jasnym znakiem Ewangelii*. Do przelożonych generalnych instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostoł­skiego, Rzym, 22 maja 2006, „L'Osservatore Romano” 9-10 (2006), s. 50-51.

¹⁴ Por. Benedykt XVI, *Głosie i świadczcie...*, dz. cyt., s. 48.

¹⁵ Por. Benedykt XVI, *Kościół i świat potrzebują...*, dz. cyt., s. 36.

przez kompetentną władzę kościelną, dotyczące natury, celu, ducha i charakteru instytutu, jak również zdrowych jego tradycji, co stanowi dziedzictwo tegoż instytutu”¹⁶ To dziedzictwo instytutu, *patrimonium* lub jeszcze inaczej charyzmat, to te wszystkie elementy, które określają tożsamość danego instytutu, której chciał jego założyciel. Inaczej, to znak rozpoznawczy konkretnego instytutu spośród wszystkich innych. Jan Paweł II pisał w *Vita consecrata*, że potrzebna jest wierność charyzmatowi założyciela i dziedzictwu instytutu, gdyż „dzięki tej wierności wobec natchnienia założycieli i założycielek (...) można łatwiej odkryć i gorliwiej przeżywać zasadnicze elementy życia konsekrowanego”¹⁷ Podczas przesłania do uczestników sesji plenarnej Kongregacji ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego papież Benedykt XVI, podkreślając rolę założycieli i założycielek nowych form życia ewangelicznego, zaznaczył, że to oni przekazali swój charyzmat duchowym synom i córkom, i to właśnie dzięki temu we współczesnych czasach „w klasztorach i ośrodkach duchowości mnisi, osoby zakonne i konsekrowane stwarzają wiernym oazy kontemplacji i szkoły modlitwy, wychowania do wiary i duchowej opieki”¹⁸. Jednocześnie pragnie uświadomić, iż to Duch Święty inspiruje założycieli i kształtuje instytuty z ich własnym dziedzictwem duchowym. Te charyzmaty są nadzwyczajnym skarbem, który tworzy ogromną duchową mądrość i który przyciągnie młodych ludzi do życia poświęconego Bogu w posłudze apostołskiej lub w życiu kontemplacyjnym. Ojciec święty zachęca młodzież, by rozmawiała z osobami konsekrowanymi o charyzmatach i duchowości rodzin zakonnych, widząc w tym także możliwość odkrycia przez nich własnego powołania do takiego rodzaju życia¹⁹ Z kolei instytutom życia konsekrowanego uzmysła-

¹⁶ KPK, kan. 578.

¹⁷ VC, nr 36.

¹⁸ Benedykt XVI, *Życie konsekrowane w świecie współczesnym*. Przesłanie do uczestników sesji plenarnej Kongregacji ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Castel Gandolfo, 27 września 2005, „L’Osservatore Romano” 11–12 (2005), s. 5.

¹⁹ Por. Benedykt XVI, *Wy jesteście uczniami Chrystusa w dzisiejszym świecie*. Spotkanie z młodzieżą w Seminarium św. Józefa, Nowy Jork, 19 kwietnia 2008, „L’Osservatore Romano” 6 (2008), s. 25.

wia ważność powrotu do swych korzeni i prowadzenia życia zgodnego z duchem założycieli. Odkrywanie na nowo założycielskiego charyzmatu, który należy adaptować do dzisiejszych czasów, jest gwarancją nowego impulsu w życiu instytutów. Papież potwierdza, że dzięki temu wiele wspólnot ożywiło swoją realizację charyzmatu²⁰.

W temacie tym warto jeszcze zwrócić uwagę na wyzwania, które stoją przed osobami konsekrowanymi. Obecny papież widząc „zagubienie się Europy”, która „poszukuje swej duszy” widzi w tym zadaniu miejsce dla osób szczególnie Bogu poświęconych, by szukały nowych form życia charyzmatami swych założycieli, aby w ten sposób lepiej odpowiadać na najbardziej naglące wołanie współczesnego czasu, szczególnie wołanie ludzi młodych, będących nadzieją i przyszłością Europy. Papież widzi tutaj możliwość zainicjowania przez zakonników i zakonnice nowych dróg dla Europy²¹.

Rady ewangeliczne

Elementem charakteryzującym osoby Bogu poświęcone jest praktyka rad ewangelicznych, czystości, ubóstwa i posłuszeństwa. Rady te są darem Bożym dla Kościoła, opierają się na nauce i przykładzie Chrystusa²², a osoby żyjące nimi – według Ojca świętego – mają największy udział w ewangelizacji świata²³. Ślubowane czy przyrzekane rady ewangeliczne stanowią częsty temat wystąpień papieskich. Benedykt XVI podkreśla, że w publicznym akcie osoby te wyrzekły się rzeczy dobrych: rozporządzania własnym życiem, założenia rodziny, zdobywania majątku, aby zyskać wolność ko-

²⁰ Por. Benedykt XVI, *Kryzys i odrodzenie...*, dz. cyt., s. 24.

²¹ Por. Benedykt XVI, *Nasze życie duchowe wobec wyzwań, jakie przeżywa Europa*. Przesłanie do zakonnic i zakonników Europy ogłoszone na zakończenie Zebrania Plenarnego Unii Konferencji Przełożonych Wyższych Europy, Fatima, 6-12 lutego 2006, „Wiadomości KAI” 19 marca 2006, s. 27.

²² Por. KPK, kan. 575.

²³ Por. Benedykt XVI, *Powołania w służbie Kościoła misyjnego*. Orędzie na XLV Dzień Modlitw o powołania, Watykan, 3 grudnia 2007, „L'Osservatore Romano”, 3 (2008), s. 7.

nieczną do bezgranicznego oddania siebie Chrystusowi i Jego Królestwu²⁴. Umacniając konsekrowanych w ich wyborach mówił:

Kościół potrzebuje waszego świadectwa, potrzebuje życia konsekrowanego, które z odwagą i w sposób twórczy podejmuje wyzwania naszych czasów. Wobec szerzenia się hedonizmu od was oczekuje się odważnego świadectwa czystości, będącej wyrazem serca znającego piękno i cenę Bożej miłości. Wobec dominującego dziś powszechnie pragnienia pieniądza waszym skromnym życiem i gotowością służenia najbardziej potrzebującym przypominać, że Bóg jest prawdziwym bogactwem, które nie niszczy. Wobec indywidualizmu i relatywizmu, prowadzących do tego, że człowiek staje się dla siebie jedyną normą, wasze braterskie życie zdolne poddać się kierownictwu, a więc gotowość do posłuszeństwa, potwierdza, że realizację samych siebie składacie w ręce Boga. Jakże nie wyrazić życzenia, żeby kultura rad ewangelicznych, będąca kulturą Błogosławieństw, mogła szerzyć się w Kościele, by podtrzymywać życie i świadectwo ludu chrześcijańskiego?²⁵

Wybór życia naznaczonego radami ewangelicznymi, to według nauczania obecnego papieża należenie do Pana, a to z kolei jest świadectwem prawdy, która wyzwala od fałszywych bożków uwodzących świat²⁶.

Podejmując temat pierwszej z rad ewangelicznych, Benedykt XVI twierdzi, że wybór życia w dziewictwie „nie mieści się w logice tego świata”²⁷. To jeden z najbardziej irracjonalnych paradoksów chrześcijańskich, do tego stopnia, że nie wszyscy go pojmują i potrafią nim żyć. Prowadzenie życia w dozgonnej czystości oznacza życie w powściągliwości i skromności, bez koncentrowania się na sobie²⁸. Dalej, mówiąc o ślubie ubóstwa zaznacza, że kto pragnie iść za Chrystusem w sposób radykalny, musi wyrzec się dóbr materialnych. Jego ubóstwo musi wzorować się na ubóstwie Chrystusa, bo tylko

²⁴ Por. Benedykt XVI, *Maryja uczy nas wytrwałości w wierze*. Przemówienie podczas spotkania z zakonnikami, zakonnice, seminarzystami i przedstawicielami ruchów kościelnych, Jasna Góra, 26 maja 2006, „L'Osservatore Romano” 6-7 (2006), s. 25.

²⁵ Benedykt XVI, *Kościół i świat potrzebują...*, dz. cyt., s. 36.

²⁶ Por. Benedykt XVI, *Bądźcie wiarygodnym...*, dz. cyt., s. 36.

²⁷ Tamże.

²⁸ Por. tamże.

wtedy można osiągnąć wewnętrzną wolność. Dla osób oddanych Bogu w życiu konsekrowanym sprawa ubóstwa i ubogich powinna być zawsze przedmiotem poważnego rachunku sumienia. Ojciec święty podsuwając pod refleksję osobom konsekrowanym ten temat, twierdzi, że w sytuacji, kiedy niczego im nie brakuje, kiedy nie jest się ubogim, należy zastanowić się szczerze nad swoim powołaniem²⁹. Z kolei ślub posłuszeństwa, czyli wyrzeczenie się wszystkiego, jest warunkiem pójścia za Chrystusem. Papież akcentuje to, iż Jezus chce ludzi wolnych, niczym nie związanych, zdolnych pozostawić wszystko³⁰. Znając częste trudności z realizacją wspomnianych rad – zwłaszcza ślubu posłuszeństwa – prosi biskupów, jak to miało miejsce chociażby podczas wizyty ad limina Apostolorum biskupów z Ukrainy, by z wielkodusznością pasterzy i cierpliwością ojców zachęcali osoby konsekrowane do niestrudzonej obrony „nieświatowego” charakteru swego szczególnego powołania, by pomagali im pielęgnować ducha Błogosławieństw i postępować zgodnie ze ślubami ubóstwa, czystości i posłuszeństwa z ewangeliczną wiernością, by ich życie było takim świadectwem, jakiego się od nich oczekuje³¹.

Życie duchowe

Obok konkretnych dzieł apostoelskich, właściwych danemu instytutowi czy stowarzyszeniu, zgodnych z ich charyzmatem, pierwszym i podstawowym prawem i obowiązkiem każdej osoby konsekrowanej jest „kontemplacja rzeczy Bożych oraz ustawiczne zjednoczenie z Bogiem w modlitwie”³². Taka norma kościelnego prawodawcy bardzo koresponduje z myślą Benedykta XVI, który twierdzi, że to, czego Kościół oczekuje od życia konsekrowanego, dotyczy

²⁹ Por. Benedykt XVI, *Iść za Chrystusem...*, dz. cyt., s. 23.

³⁰ Por. Benedykt XVI, *Bądźcie wiarygodnym...*, dz. cyt., s. 36.

³¹ Por. Benedykt XVI, *Patrzę z podziwem na wasze świadectwo*. Do greckokatolickich biskupów z Ukrainy przybyłych z wizytą ad limina Apostolorum, Rzym, 1 lutego 2008, „L'Osservatore Romano” 3 (2008), s. 38.

³² KPK, kan. 663 § 1.

o wiele bardziej sposobu bycia niż działania³³ Wierność natomiast przyjętym zobowiązaniom

jest możliwa dzięki stałej wierności w małych, ale niezbędnych sprawach codziennych: przede wszystkim wierność modlitwie i słuchaniu słowa Bożego; wierność w służbie ludziom naszych czasów, zgodnie z własnym charyzmatem; wierność nauczaniu Kościoła, pochynając od jego nauki na temat życia konsekrowanego; wierność sakramentom pojednania i Eucharystii, która nas podtrzymuje w trudnych sytuacjach życia codziennego³⁴

Znaczące są słowa obecnego papieża wypowiedziane jeszcze przed objęciem stolicy Piotrowej. Choć kierował je do prezbiterów, to jednak bezsprzecznie dotyczą one także osób konsekrowanych:

Prezbiter musi być człowiekiem, który głęboko poznał Chrystusa, spotkał Go i nauczył się Go kochać. Musi on być człowiekiem modlitwy, człowiekiem prawdziwie duchowym. Kochać zaś to nie szukać samego siebie i nie dążyć do własnego wywyższenia, a uczyć się służyć, żyć dla Chrystusa i Jego owczarni. (...) Kto kocha, pragnie także poznać (...), a kto do głębi zna Chrystusa, pragnie dzielić się z innymi radością odkupienia, jakiego dostąpił³⁵

Wśród wszystkich środków sakramentalnych prowadzących do doskonałości każdego wierzącego doniosłe miejsce zajmuje Eucharystia, będąca źródłem i szczytem życia chrześcijańskiego, skąd czerpią siłę różne powołania³⁶. Według Benedykta XVI pierwszą i najważniejszą rzeczą dla osoby Bogu poświęconej jest codzienna Msza Święta, zaś podstawową formą przebywania z Chrystusem jest Liturgia Godzin. By Liturgia Eucharystii i Liturgia Godzin były pełne znaczenia, należy ciągle i na nowo oddawać się duchowej lekturze

³³ Por. Benedykt XVI, *Posynodalna adhortacja apostolska „Sacramentum caritatis” o Eucharystii, źródle i szczyt życia i misji Kościoła*, 22 lutego 2007, nr 81.

³⁴ Benedykt XVI, *Kościół i świat potrzebują...*, dz. cyt., s. 36.

³⁵ J. Ratzinger, *O naturze kapłaństwa*, „L'Osservatore Romano” 9 (1990), s. 4.

³⁶ Por. Sobór Watykański II, *Konstytucja o świętej liturgii „Sacrosanctum Concilium”*, nr 10; Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium”* (dalej: LG), nr 11; Benedykt XVI, *Pamiętajcie o kapłanach i osobach konsekrowanych. Rozważnie podczas niedzielnej modlitwy Anioł Pański*, 29 kwietnia 2007, Rzym, „L'Osservatore Romano” 6 (2007), s. 49.

Pisma Świętego. To warunek niesienia współczesnemu człowiekowi Bożego słowa, jako ciągle aktualnego i żywego³⁷

Życie duchowe osób konsekrowanych polega na dawaniu „prymatu Boga” Często Ojciec święty używa tego pojęcia. Ten prymat ma czynić obecne czasy czasem łaski, ma wielkie znaczenie w czasach, w których doświadczą się wielkiej nieobecności Boga³⁸. Młodych, którzy wybrali drogę kapłańską lub zakonną pragnie swoim słowem umocnić, by mimo ciężaru zmagających, jakich wymaga niesienie świadectwa światu, codziennie chodzili w światłości Chrystusa, a będzie to możliwe dzięki wierności w modlitwie osobistej i liturgicznej, dzięki karmieniu się medytacją natchnionego słowa Bożego³⁹

Życie braterskie we wspólnocie

Jednym z najistotniejszych elementów życia zakonnego jest życie braterskie we wspólnocie, co poświadczają dokumenty soborowe, posoborowe, jak i prawodawstwo instytutów życia konsekrowanego. W *Kodeksie Prawa Kanonicznego* znajdujemy normę, według której

braterskie współżycie (...), poprzez które wszyscy członkowie jedną się w szczególną jakby rodzinę w Chrystusie, tak powinno być określone, ażeby stawało się dla wszystkich wzajemnym wsparciem w wypełnianiu własnego powołania. Przez braterską zaś wspólnotę zaszczerpioną i ugruntowaną w miłości, członkowie winni stać się przykładem powszechnego pojednania w Chrystusie⁴⁰

Na ten istotny wymiar życia osób Bogu poświęconych również zwraca uwagę obecny papież.

Życie wspólnotowe uczy nas „żyć razem” w sposób wymagający i jednocześnie bogaty w wartości ludzkie. Otwiera nas na zdolność

³⁷ Por. Benedykt XVI, *Bądźcie uczniami Chrystusa i głosicie Go ludziom*. Nieszpory i spotkanie z seminarzystami oraz osobami konsekrowanymi, Altottig, 11 września 2006, „L'Osservatore Romano” 11 (2006), s. 22.

³⁸ Por. Benedykt XVI, *Nasze życie duchowe...*, dz. cyt., s. 27; tenże, *Kościół i świat potrzebują...*, dz. cyt., s. 36.

³⁹ Por. Benedykt XVI, *Bądźcie znakiem odnowy dla ludu Bożego*. Msza św. z biskupami, duchowieństwem, seminarzystami, nowicjuszami i nowicjuszkami w St. Mary's Cathedral, Sydney, 19 lipca 2008, „L'Osservatore Romano” 9 (2008), s. 24.

⁴⁰ KPK, kan. 602.

do akceptowania inności i do uczenia się, z cierpliwością, dialogu, do spotkania z innym człowiekiem. Życie wspólnotowe stanowi zaproszenie do stałego przekraczania indywidualizmu i rozrywania kręgu lęków wobec innego, wobec obcokrajowca, wobec różnorodności (...). Prowadzi nas do coraz większej solidarności między zgromadzeniami, kulturami, religiami (...). Jest ono miejscem stałego rozeznawania pod kątem naszej misji⁴¹

Dzięki życiu wspólnemu, będącemu częścią posłannictwa osób konsekrowanych, można pokazać, iż Ewangelia potrafi zmieniać także międzyludzkie relacje oraz że miłość nie jest utopią, ale fundamentem tworzenia bardziej braterskiego świata⁴².

Życie braterskie we wspólnocie, obok pomocy w realizacji własnego charyzmatu, ma być także świadectwem ewangelicznego życia. Mając to na uwadze i widząc wielki walor takiego życia, Benedykt XVI zachęca – nie tylko osoby konsekrowane, ale także i kapłanów diecezjalnych – by razem tworzyli wspólnotę życia, by nie poddawali się pesymizmowi i zmęczeniu. Argumentuje, iż młodych ludzi nie będzie pociągać takie życie, kiedy będą widzieć kapłanów samotnych, smutnych i zmęczonych, wtedy nie przekonają się, że życie poświęcone Bogu może być również i ich przyszłością⁴³.

Apostolstwo – świadectwo

Istotną cechą życia zakonnego jest jego apostołski charakter. Jan Paweł II życie zakonne określał jako *apostolica vivendi forma*⁴⁴. Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 roku stwierdza:

W instytucjach oddanych dziełom apostołskim działalność apostołska należy do samej ich natury. Dlatego całe życie członków po-

⁴¹ Benedykt XVI, *Nasze życie duchowe...*, dz. cyt., s. 27

⁴² Por. Benedykt XVI, *Kościół i świat potrzebują...*, dz. cyt., s. 36.

⁴³ Por. Benedykt XVI, *Spotkanie z duchowieństwem diecezji Aosta*, Introd, 25 lipca 2005, „L'Osservatore Romano” 10 (2005), s. 37; tenże, *Życie konsekrowane w świecie...*, dz. cyt., s. 6.

⁴⁴ Jan Paweł II, *Życie konsekrowane znakiem i świadectwem Kapłaństwa Chrystusowego*. Katecheza z 8 lutego 1995 r., „L'Osservatore Romano” 5 (1995), s. 29; por. VC, nr 93.

winno być przepojone duchem apostołskim, a cała działalność apostołska ma być nacechowana duchem zakonnym⁴⁵

Powyższe stwierdzenie dotyczy instytutów oddanych dziełom apostołskim, jednak istnieje także apostołat wszystkich instytutów, bez względu na ich specjalną misję w Kościele. Prawodawca kościelny mówi o nim następująco: „Apostolstwo wszystkich zakonników polega na świadectwie ich życia konsekrowanego, które winni ożywiać modlitwą i pokutą”⁴⁶.

Tak rozumiane apostołstwo instytutów życia konsekrowanego, w różnych jego postaciach, jest przedmiotem wielu wystąpień Benedykta XVI. Wczytując się jednak w ich treść bez trudu zauważyć można, iż ich tematem przewodnim jest apostołstwo polegające na dawaniu świadectwa. Sam to wyraźnie stwierdza:

Współcześnie zadaniem osób konsekrowanych jest być świadkami przemieniającej obecności Boga w coraz bardziej zdezorientowanym i chaotycznym świecie, w świecie, w którym wyraźne i określone kolory zostały zastąpione przez odcienie⁴⁷

W innym miejscu dodał: „Kościół potrzebuje waszego świadectwa”⁴⁸. We współczesnym świecie, który przede wszystkim nastawiony jest na dobrobyt, bogactwo i przyjemność, które są dla niego często najważniejszym i jedynym celem życia, osoby konsekrowane mają być wyraźnym świadectwem istnienia innej formy sensownego życia, mają przypominać, że sprawiedliwość i prawda są możliwe⁴⁹. W ten sposób będą nie tylko jasnym i wiarygodnym znakiem Ewangelii, ale także i jej paradoksów⁵⁰.

Obok dawania świadectwa Ewangelii życiem konsekrowanym, papież zauważa i docenia zewnętrzne formy działalności osób szcze-

⁴⁵ KPK, kan. 675 § 1; por. Sobór Watykański II, *Dekret o przystosowanej do współczesności odnowie życia zakonnego „Perfectae caritatis”*, nr 8, (dalej: PC).

⁴⁶ KPK, kan. 673.

⁴⁷ Benedykt XVI, *Bądźcie wiarygodnym...*, dz. cyt., s. 35.

⁴⁸ Benedykt XVI, *Kościół i świat potrzebują...*, dz. cyt., s. 36.

⁴⁹ Por. Benedykt XVI, *Jesteśmy uczniami i misjonarzami Chrystusa, aby nasze narody miały w Nim życie*. Sesja inauguracyjna V Konferencji Ogólnej Episkopatu Ameryki Łacińskiej i Karaibów, Aparecida, 13 maja 2007, „L'Osservatore Romano” 9 (2007), s. 41.

⁵⁰ Por. Benedykt XVI, *Bądźcie wiarygodnym...*, dz. cyt., s. 36.

gólnie Bogu oddanych w tego rodzaju życiu. Mówi, iż jedni poświęcają się głoszeniu słowa, katechizacji, wychowaniu, nauczaniu, krzewieniu kultury, przekazowi społecznemu i badaniom naukowym, inni z kolei opiekują się młodymi ludźmi i ich rodzinami, ubogimi, osobami w podeszłym wieku, chorymi i samotnymi. Osoby konsekrowane obecne są we wszystkich środowiskach ludzkich i kościelnych, często w sposób bardzo cichy, ale zawsze konkretny i twórczy. Przez taką swoją działalność przedłużają oni obecność Chrystusa na ziemi⁵¹.

Zakony kontemplacyjne

Na szczególną uwagę w życiu Kościoła zasługują zakony kontemplacyjne. Jan Paweł II pisał, że

życie mniszek klauzurowych, oddających się przede wszystkim modlitwie, ascezie i gorliwej trosce o rozwój życia duchowego, nie jest niczym innym, jak dążeniem do niebieskiego Jeruzalem, zapowiedzią Kościoła eschatologicznego, trwającego niezmiennie w posiadaniu i kontemplacji Boga⁵².

Benedykt XVI również poświęca im swoją uwagę w wystąpieniach. Nade wszystko podkreśla ich ciągłą i wspólnotową modlitwę, poprzez którą nieprzerwanie wstawiają się do Boga za całą ludzkość⁵³. Z tego też względu, podczas wizyty ad limina Apostolorum, prosi polskich biskupów, by przychodzili zakonem kontemplacyjnym z pomocą, także materialną, ich losy kładzie biskupom na serce⁵⁴. Podczas przemówienia do tej samej grupy biskupów przywołał słowa Jana Pawła II, co z pewnością należy odbierać za wzięcie ich za swoje: „Zakony nie utrudniały mi życia. Ze wszystkimi miałem dobre kontakty, uznając w nich wielką pomoc w misji biskupa. Mam

⁵¹ Por. Benedykt XVI, *Życie konsekrowane w świecie...*, dz. cyt., s. 5; tenże, *Iść za Chrystusem...*, dz. cyt., s. 22.

⁵² Jan Paweł II, VC, nr 59.

⁵³ Por. Benedykt XVI, *Powołania w służbie...*, dz. cyt., s. 7.

⁵⁴ Por. Benedykt XVI, *Ewangelizacja zadaniem wszystkich*. Przemówienie do II grupy biskupów polskich przybyłych z wizytą ad limina Apostolorum, 3 grudnia 2005, Rzym, „L'Osservatore Romano” 2 (2006), s. 32.

tu na myśli także to wielkie zaplecze duchowe, jakie stanowią zakony kontemplacyjne”⁵⁵.

Obecny papież celowo powtarza pojawiające się często pytania o sens takiego zamkniętego życia, o pozbawianie w ten sposób innych wsparcia i wykorzystania swoich umiejętności i doświadczeń, by innym przyjść z pomocą. Pyta dalej o skuteczność modlitwy wobec tylu ludzkich problemów. Powtarzanie takich pytań jest prowokacją, aby pokreślić wartość życia w klasztorach i pustelniach. Wyjaśnia, że dla takiego skarbu jakim jest Ewangelia warto zostawić wszystko. Podkreśla, że dzisiaj właśnie takie miejsca, jakby oazy, są potrzebne, pozornie bezużyteczne, a jednak korzystają z nich nawet ci, którzy nie wiedzą o ich istnieniu⁵⁶. Papież widzi ten rodzaj życia za bardzo atrakcyjny i pociągający, biorąc pod uwagę stresowy sposób życia dzisiejszego człowieka⁵⁷

Instytuty świeckie

Pośród instytutów życia konsekrowanego znaczące miejsce zajmują instytuty świeckie, w których wierni żyją w świecie, dążą do doskonałej miłości i w ten sposób starają się przyczynić do uświęcenia świata, zwłaszcza od wewnątrz⁵⁸. Temu rodzajowi życia Benedykt XVI poświęcił jedno swoje przemówienie, które miało miejsce podczas Międzynarodowego Sympozjum Instytutów Świeckich w Rzymie, 3 lutego 2007 roku. Papież mówił wtedy, że

nie oczekuje się od was tworzenia szczególnych form życia, działalności apostołowskiej czy społecznej, lecz jedynie takich, które mogą się zrodzić z relacji międzyludzkich, będących źródłem profetycznego bogactwa. Wasze życie niech będzie jak zaczyn, który zakwasza całą mąkę (por. Mt 13, 33), niekiedy ciche i ukryte, ale zawsze twórcze i dodające otuchy, zdolne budować nadzieję. Miejscem waszego apostołatu jest zatem wszystko, co dotyczy człowieka, nie tylko we

⁵⁵ Tamże.

⁵⁶ Por. Benedykt XVI, *Znaczenie zakonów kontemplacyjnych*. Rozważnie podczas niedzielnej modlitwy Anioł Pański, Rzym, 19 listopada 2006, „L’Osservatore Romano” 1 (2007), s. 46.

⁵⁷ Por. Benedykt XVI, *Spotkanie z duchowieństwem...*, dz. cyt., s. 39.

⁵⁸ Por. KPK, kan. 710.

wspólnocie chrześcijańskiej, (...) lecz, powtarzam, miejscem waszego apostołatu jest wszystko, co ludzkie, zarówno we wspólnocie chrześcijańskiej, jak i we wspólnocie obywatelskiej, w której relacje urzeczywistniają się w dążeniu do wspólnego dobra, w dialogu ze wszystkimi, a my mamy dawać świadectwo o chrześcijańskiej antropologii, która ukazuje sens społeczeństwu zdeorientowanemu i zagubionemu z powodu wielokulturowości i wieloreligijności⁵⁹

W tym samym przemówieniu, powołując się na papieża Pawła VI, osoby żyjące w świeckich instytutach życia konsekrowanego nazwał „laboratorium» dialogu ze światem, owym «doświadczalnym laboratorium, w którym Kościół weryfikuje konkretne formy swych relacji ze światem»⁶⁰. To nowa forma konsekracji, gdzie świeckość ma być przeżywana z ewangelicznym radykalizmem, gdzie naczelną misją jest zaangażowanie w budowanie społeczeństwa poprzez obecność w świecie polityki i ekonomii, oświaty i służby zdrowia, w sferach umysłu i badań naukowych. Papież apeluje, by dla świeckich konsekrowanych osób wszystko stawało się okazją do świadczenia o zbawczym dziele Boga, by przynosiły owoc autentycznej wiary⁶¹.

Nowe formy życia konsekrowanego

Prawodawca kościelny w *Kodeksie Prawa Kanonicznego* opisuje życie konsekrowane przeżywane w instytutach zakonnych i świeckich. Do tych wspólnotowych form życia szczególnie Bogu poświęconego dodaje jeszcze indywidualne formy, którymi są życie pustelnicze, czyli anachoretyczne⁶², stan dziewic⁶³ oraz stan wdów konsekrowanych⁶⁴. Wymienione formy nie zamykają jednak bogactwa życia Ko-

⁵⁹ Benedykt XVI, *Bądźcie w świecie ewangelicznym zaczyneń*. Przemówienie do uczestników Międzynarodowego Sympozjum Instytutów Świeckich, Rzym, 3 lutego 2007, „L'Osservatore Romano” 4 (2007), s. 50-51.

⁶⁰ Tamże, s. 50.

⁶¹ Por., tamże, s. 49-51.

⁶² Por. KPK, kan. 603 §§ 1-2; *Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich* z 1990 roku, (dalej: KKKW), kan. 570.

⁶³ Por. KPK, kan. 604 §§ 1-2; KKKW, kan. 570.

⁶⁴ Por. KKKW, kan. 570. Stan wdów konsekrowanych, jako jedna z form życia Bogu poświęconego opisany jest tylko w *Kodeksie Kanonów Kościołów Wschodnich*, natomiast *Kodeks* dla Kościoła łacińskiego nie wspomina o tej formie życia.

ścioła. Mogą więc powstawać nowe formy, których jednak zatwierdzenie rezerwuje sobie Stolica Apostolska, a biskupów diecezjalnych zachęca do starania się o rozpoznawanie nowych darów życia konsekrowanego, które Duch Święty powierza Kościołowi⁶⁵. Do tego zagadnienia nawiązuje także papież Benedykt XVI w swoich wystąpieniach. W jednym z nich mówił, że „pojawiają się coraz liczniej nowe wzory, tak iż można mieć nadzieję, że również nasze czasy Pan obdarzy powołaniami potrzebnymi w życiu Kościoła i świata”⁶⁶. Powołując się na soborową konstytucję dogmatyczną o Kościele *Lumen gentium*, według której „sąd o (charyzmatach) autentyczności i o właściwym wprowadzaniu ich w czyn należy do tych, którzy są w Kościele przełożonymi i którzy szczególnie są powołani, by nie gasić Ducha, lecz by wszystko badać i zachowywać to, co dobre”⁶⁷, przypomniał kryteria, które winny być stosowane przy rozeznawaniu nowych form życia konsekrowanego i ich zatwierdzeniu. Papież mówił o tym podczas plenarnej sesji Kongregacji Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, która miała miejsce w Rzymie we wrześniu 2005 roku z okazji 40 rocznicy ogłoszenia soborowego dekretu o przystosowanej do współczesności odnowie życia zakonnego *Perfectae caritatis*⁶⁸. Widząc wiele trudności w życiu konsekrowanym, zachęca jednocześnie, by nie ulegać zniechęceniu, gdyż pojawiają się coraz liczniejsze znaki opatrnościowego odrodzenia, choćby w postaci nowych form zakonnej konsekracji, odpowiadające wymogom obecnego czasu. Są one, według Benedykta XVI, źródłem nadziei, która budzi otuchę⁶⁹.

Formacja

Formacja zakonna to całokształt przygotowania do życia i działalności zgodnej z celem i charyzmatem instytutu zakonnego, a „przystosowana do współczesności odnowa instytutów zależy naj-

⁶⁵ Por. KPK, kan. 605; KKKW, kan. 571.

⁶⁶ Benedykt XVI, *Spotkanie z duchowieństwem...*, dz. cyt., s. 39.

⁶⁷ LG, nr 12.

⁶⁸ Por. Benedykt XVI, *Życie konsekrowane w świecie...*, dz. cyt., s. 6.

⁶⁹ Por. Benedykt XVI, *Kryzys i odrodzenie...*, dz. cyt., s. 24.

bardziej od formacji ich członków”⁷⁰. Jeszcze wyraźniej opisuje ją dokument Kongregacji Zakonów i Instytutów Świeckich: „Istotne elementy nauczania Kościoła na temat życia konsekrowanego w zastosowaniu do instytutów oddających się pracy apostołskiej” Czytamy w nim:

Dla każdego zakonnika formacja oznacza proces stawania się coraz bardziej uczniem Chrystusa poprzez wzrastanie w jedności z Nim i upodabnianie się do Niego. Polega to na coraz pełniejszym przyjmowaniu sposobu myślenia Chrystusa, coraz głębszym uczestnictwie w Jego oddaniu się Ojcu i w Jego braterskiej posłudze rodzinie ludzkiej i na zrealizowaniu tego wszystkiego zgodnie z charyzmatem założyciela⁷¹

Formacja do życia zakonnego zajmuje więc znaczące miejsce w prawodawstwie kościelnym, a troskę o nią często wyrażał Jan Paweł II widząc jej decydujące znaczenie⁷². Nie inaczej wypowiada się jego następca. Twierdzi on, iż „żeby powołanie do kapłaństwa lub stanu zakonnego mogło być wiernie realizowane przez całe życie, potrzebna jest formacja łącząca wiarę i rozum, serce i umysł, życie i myśl”⁷³. Mówiąc życiu poświęconym Bogu, które wymaga zintegrowanej osobowości, mocno akcentuje wymiar intelektualny i duchowy formacji. Według niego, tam, „gdzie zaniedbuje się wymiar intelektualny, zbyt łatwo rodzi się pobożne zauroczenie, przejawiające się wyłącznie w emocjach i stanach duszy, które nie mogą trwać przez całe życie. A tam, gdzie zaniedbuje się wymiar duchowy, rodzi się obojętny racjonalizm, którego chłód i dystans na zawsze uniemożliwiają radosne oddanie się Bogu. Nie można opierać życia poświęconego naśladowaniu Chrystusa na tego rodzaju jednostronnych postawach. Człowiek stosujący półśrodki odczuwa frustrację

⁷⁰ PC, nr 18.

⁷¹ Kongregacja Zakonów i Instytutów Świeckich, *Istotne elementy nauczania Kościoła na temat życia konsekrowanego w zastosowaniu do instytutów oddających się pracy apostołskiej*, 31 maja 1983, nr 45.

⁷² Por. VC, nr 65.

⁷³ Benedykt XVI, *Niczego nad służbę Bożą nie przedkładać*. Spotkanie z cystersami w opactwie, Heiligenkreuz, 9 września 2007, „L'Osservatore Romano” 10-11 (2007), s. 30.

i w konsekwencji może się nawet duchowo wyjałowić”⁷⁴. Apeluje do osób odpowiedzialnych za formację, aby znalazły metody formacyjne pozwalające razem rozwijać się wierze i rozumowi⁷⁵. Wśród tych osób zauważa kierowników duchowych i formatorów powołań, jako tych, od których dużo w formacji zależy. Widząc idealizm młodych ludzi wybierających życie dla Boga, jakby nakazuje formatorom słuchanie ich, rozumienie ich doświadczeń i zachęcanie, by to oni właśnie pomagali swoim kolegom i koleżankom postrzegać piękno takiego życia oraz potrzebę kapłanów i osób konsekrowanych⁷⁶.

Cenną uwagę na temat formacji znajdujemy w papieskim „Liście do biskupów, do kapłanów, do osób konsekrowanych oraz do wiernych świeckich Kościoła katolickiego w Chińskiej Republice Ludowej”, co jest bezsprzecznym przesłaniem nie tylko do Kościoła w Chinach. Papież, pomimo spadku liczby powołań, stawia ciągle duże wymagania formacyjne, polecając, by przełożeni rozważnie rozoznawali powołania oraz gruntowanie formowali kandydatów do życia kapłańskiego i zakonnego⁷⁷

Modlitwa o powołania

W wielu regionach świata zauważa się spadek liczby powołań, a Kościół dla realizacji misji powierzonej mu przez Chrystusa potrzebuje tych, którzy na różne sposoby będą głosicielami Ewangelii, co dotyczy także życia konsekrowanego. Taka sytuacja sprawia, że bywają zagrożone dzieła apostołskie wielu instytutów, a nawet ich obecność w niektórych Kościołach lokalnych⁷⁸. Powoduje to modlitewne wołanie Kościoła o powołania do służby Bożej. Benedykt XVI bardzo często mówi o potrzebie rozbudzania nowych powołań. Nie

⁷⁴ Tamże.

⁷⁵ Por. także.

⁷⁶ Por. Benedykt XVI, *Odpowiedzi Papieża na pytania biskupów podczas podróży apostołskiej do Stanów Zjednoczonych Ameryki*, Waszyngton, 16 kwietnia 2008, „L'Osservatore Romano” 5 (2008), s. 47.

⁷⁷ Por. Benedykt XVI, *List do biskupów, do kapłanów, do osób konsekrowanych oraz do wiernych świeckich Kościoła katolickiego w Chińskiej Republice Ludowej*, Rzym, 27 maja 2007, „L'Osservatore Romano” 9 (2007), s. 14.

⁷⁸ Por. VC, nr 63.

ogranicza się jednak tylko do nawoływania do modlitwy, choć i tego nie brakuje w jego wypowiedziach. Mówi, iż

aby te powołania rodziły się i dojrzewały, aby wybrane osoby pozostały zawsze godne swego powołania, konieczna jest przede wszystkim modlitwa, której nie może nigdy zabraknąć w żadnej chrześcijańskiej rodzinie ani wspólnocie. Ale kluczowe znaczenie ma też świadectwo życia kapłanów, zakonników i zakonnice, ich radość z tego, że zostali wezwani przez Chrystusa. Równie istotny jest też przykład, jaki dzieci otrzymują w rodzinie, oraz przeświadczenie samych rodzin, że również dla nich powołanie ich własnych dzieci jest wielkim darem od Boga⁷⁹

W tym miejscu warto podkreślić jeszcze raz modlitwę o nowe powołania do służby Bożej w Kościele, jako jeden z wyrazów troski Kościoła o powołania. Tutaj Ojciec święty ma dużo do zarzucenia, tak przynajmniej można to wyczytać z jego słów. Mówi, że „modlitwa (...) jest tym aspektem pracy powołaniowej, o którym raczej zapominamy albo go nie doceniamy!”⁸⁰ Papież nie banalizuje programów, planów, projektów w duszpasterskiej pracy powołaniowej, gdyż odgrywają one swoją rolę, ale odkrycie powołania to nade wszystko owoc głębokiego dialogu z Bogiem. Według niego młody człowiek potrafiący się modlić, będzie wiedział, co zrobić z Bożym powołaniem⁸¹. Odpowiedzialności za powołania do służby Bożej Benedykt XVI nie składa tylko na barki duszpasterzy powołań. Wszystkim wiernym przypomina o obowiązku modlitwy w tych intencjach⁸², akcentując równocześnie, że nowe powołania będą rodzić się wtedy, gdy nasza wiara i przyjaźń z Chrystusem będą stawały się coraz bardziej osobiste⁸³

Mocne są słowa Benedykta XVI, które padły jako odpowiedź na zadane pytanie o wyrażenie swojej opinii na temat spadku powołań pomimo wzrostu liczby katolików oraz powodach do nadziei, jakich

⁷⁹ Benedykt XVI, *Rodzina chrześcijańska wspólnotą wychowania i wiary*. Przemówienie do Kongresu Diecezji Rzymskiej, Rzym, 6 czerwca 2005, „L'Osservatore Romano” 9 (2005), s. 33.

⁸⁰ Benedykt XVI, *Odpowiedzi Papieża na pytania biskupów...*, dz. cyt., s. 47.

⁸¹ Por. tamże.

⁸² Por. Benedykt XVI, *Pamiętajcie o kapłanach...*, dz. cyt., s. 47.

⁸³ Por. Benedykt XVI, *Spotkanie z duchowieństwem...* dz. cyt., s. 37.

dostarczają cechy osobowe i pragnienie świętości, charakteryzujące kandydatów, którzy decydują się iść tą drogą:

Powiedzmy sobie szczerze: zdolność pielęgnowania powołań do kapłaństwa i do życia zakonnego jest znakiem świadczącym o zdrowiu Kościoła lokalnego. W tym względzie nie ma powodów do zadowolenia. Bóg nadal powołuje młodych ludzi, ale to do nas należy zachęcanie do wielkodusznej i wolnej odpowiedzi na to powołanie. Z drugiej strony, nikt z nas nie może traktować tej łaski jako czegoś, co się nam należy⁸⁴.

Czymś bardzo charakterystycznym w trosce papieża o powołania są jego apele skierowane wprost do ludzi młodych prosząc ich o otwarcie serc na zaproszenie Pana do kroczenia za Nim w życiu kapłańskim bądź zakonnym. To pójście za Nim nazywa największym znakiem miłości, wielkim szczęściem⁸⁵. Prosi młodzież o wielkoduszność w tym względzie i wskazuje sakrament pokuty i pojednania oraz kierownictwo duchowe jako pomoc w rozeznaniu powołania i w prowadzeniu konsekwentnego chrześcijańskiego życia⁸⁶.

Przełożeni i władza

Kościół jest społecznością Ludu Bożego. Składa się z rzeczywistości boskiej i ludzkiej. W związku z tym, jak każda ludzka społeczność, potrzebuje władzy nie tylko do zachowania ładu i koordynacji działań, ale nade wszystko do realizacji w ludzkiej rzeczywistości zbawczej misji Chrystusa⁸⁷. Taki również jest cel władzy w instytucjach życia konsekrowanego. Jest ona w nich niezbędna do wspólnotowego i indywidualnego poszukiwania i wypełniania woli Bożej, umożliwia poszczególnym osobom życie własną konsekracją, zwłaszcza

⁸⁴ Benedykt XVI, *Odpowiedzi Papieża na pytania biskupów...*, dz. cyt., s. 47.

⁸⁵ Por. Benedykt XVI, *Wy jesteście uczniami...*, dz. cyt., s. 29; tenże, *To sanktuarium jest miejscem modlitwy i służby braciom*. Msza św. Na zakończenie obchodów 150-lecia objawień Najświętszej Maryi Panny, Lourdes, 14 września 2008, „L'Osservatore Romano” 10-11 (2008), s. 30.

⁸⁶ Por. Benedykt XVI, *Dzielcie się z innymi darami Ducha Świętego*. Homilia podczas liturgii pokutnej dla młodzieży rzymskiej, Rzym, 13 marca 2008, „L'Osservatore Romano” 4 (2008), s. 17.

⁸⁷ Por. LG, nr 18.

poprzez urzeczywistnianie ewangelicznej rady posłuszeństwa, a także zabezpiecza wykonywanie misji instytutu zgodnej z jego charyzmatem⁸⁸.

Rzeczywistość władzy w instytutach została również zauważona przez Benedykta XVI. W 2006 roku do przełożonych generalnych instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego powiedział, iż „posługa władzy wymaga od was stałej umiejętności ożywiania życia konsekrowanego, przypominania jego sensu, wysuwania propozycji, pomagania powierzonym wam osobom, by wierne i zawsze na nowo odpowiadały na wezwania Ducha. Z tym waszym zadaniem często wiąże się krzyż, a czasem również samotność, wymagające głębokiego poczucia odpowiedzialności, wytrwałej wielkoduszności i nieustannego zapominania o sobie. Zostaliście powołani, by umacniać i prowadzić waszych braci i siostry w niełatwych czasach, w których nie brak rozlicznych zasadzek”⁸⁹

Sprawowanie władzy w instytutach, jak i podleganie jej, rozważa się zawsze w kontekście złożonego ślubu czy też przyrzeczenia posłuszeństwa. Ojciec święty pełnienie władzy nazywa z jednej strony delikatną funkcją przełożonego lub przełożonej, zaś z drugiej brzemieniem, który będzie lżejszy, jeśli odkryje się wartość ślubowanego posłuszeństwa⁹⁰. Widząc niezastąpioną wartość przykładu idącego z góry, najpierw przełożonym poleca życie w posłuszeństwie Chrystusowi i przestrzeganie reguły własnego instytutu, gdyż tylko wtedy inni członkowie wspólnoty odkryją w posłuszeństwie przełożonemu wolność dzieci Bożych⁹¹.

Współpraca instytutu z biskupem diecezjalnym

Instytuty życia konsekrowane, ponieważ nie należą do struktury hierarchicznej Kościoła, prowadzą swoją apostołską działalność

⁸⁸ Por. Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostołskiego, Instrukcja, Posługa władzy i posłuszeństwo, *Faciem tuam, Domine, requiram*, 11 maja 2008, nr 3.

⁸⁹ Benedykt XVI, *Bądźcie wiarygodnym...*, dz. cyt., s. 35.

⁹⁰ Por. tamże, s. 36.

⁹¹ Por. Benedykt XVI, *Życie konsekrowane w świecie...*, dz. cyt., s. 6.

w konkretnym Kościele partykularnym. Pomimo tego, że cieszą się słuszną autonomią, zwłaszcza w zakresie zarządzania⁹², to jednak działalność ta, „wykonywana w imieniu i z polecenia Kościoła, winna być prowadzona w jego wspólnotnie”⁹³. Z tego też względu prawodawca kościelny popiera „uporządkowaną współpracę między różnymi instytucjami oraz pomiędzy nimi i klerem diecezjalnym, jak również, pod kierownictwem biskupa diecezjalnego, koordynację wszystkich dzieł i poczynań apostołskich, z zachowaniem wszakże charakteru, celu poszczególnych instytucji i praw fundacyjnych”⁹⁴.

Tematyka posłuszeństwa i współpracy z biskupami nierzadko pojawia się w wypowiedziach Benedykta XVI, co oznacza, że to ważny dla niego temat. Podczas sesji inauguracyjnej V Konferencji Ogólnej Episkopatu Ameryki Łacińskiej i Karaibów w 2007 roku wzywał osoby Bogu poświęcone w życiu konsekrowanym właśnie do posłuszeństwa, podkreślając równocześnie, by świętość była dla nich jedynym celem, zgodnie z dziedzictwem założycieli⁹⁵. Według Ojca świętego, wielkie bogactwo, jakim jest różnorodność posług i charyzmatów, winno być wykorzystane w diecezjalnych programach ewangelizacyjnych i w podejmowaniu duszpasterskich zadań, we współpracy z kapłanami diecezjalnymi i wspólnotami świeckimi⁹⁶. W materii tej przypomina normy kodeksowe o podleganiu władzy biskupów w sprawach, które dotyczą duszpasterstwa, publicznego wykonywania kultu Bożego oraz innych dzieł apostołskich. Kieruje także zachętę do biskupów i przełożonych zakonnych, aby w zakresie zlecenia dzieł apostołskich zakonnikom zawsze działali we wzajemnym porozumieniu⁹⁷.

Warte zwrócenia uwagi są słowa Benedykta XVI, które skierował do grupy polskich biskupów z okazji ich wizyty ad limina Apostolorum. Zachęcał ich, by otaczali troską żeńskie wspólnoty zakonne

⁹² Por. KPK, kan. 586 §§ 1-2.

⁹³ KPK, kan. 675 § 3.

⁹⁴ KPK, kan. 680.

⁹⁵ Por. Benedykt XVI, *Jesteśmy uczniami i misjonarzami...* dz. cyt., s. 41.

⁹⁶ Por. Benedykt XVI *Ewangelizacja zadaniem...*, dz. cyt., s. 32; tenże, *Kościół i świat potrzebują...*, dz. cyt. s. 36.

⁹⁷ Por. Benedykt XVI *Ewangelizacja zadaniem...*, dz. cyt., s. 32; KPK, kan. 678, §§ 1-3.

znajdujące się na terenie ich diecezji. Ze względu na podejmowane przez siostry zakonne różnorakie posługi w Kościołach partykularnych, zasługują one na najwyższy szacunek, a także by ich praca była uznawana i odpowiednio doceniana. Troska papieża o siostry wyraża się także w pamięci o opiekę duchową nad nimi, rozwój intelektualny i wzrastanie w wierze, co winno być wyzwaniem dla polskich biskupów⁹⁸.

Z kolei w przemówieniu do biskupów Ukrainy, z tej samej okazji, Ojciec święty podkreśla znaczenie życia konsekrowanego w eparchiach i egzarchatach. Wiedząc o trudnościach współdziałania zakonników i zakonnic w wychodzeniu naprzeciw potrzebom Kościoła, zachęca, by jako wielkoduszni pasterze i cierpliwi ojcowie, przypominali tym osobom charakter ich szczególnego powołania⁹⁹

Klasztor - dom zakonny

Jednym z elementów składających się na życie braterskie we wspólnocie jest zamieszkiwanie razem w domu zakonnym¹⁰⁰. To podstawowy obowiązek członków instytutów zakonnych¹⁰¹. Choć kościelny prawodawca skupia się w swoich normach na domu zakonnym jako na miejscu zamieszkiwania wspólnoty zakonnej, to jednak nie może on być kojarzony tylko i wyłącznie z miejscem materialnym, co zauważamy także u obecnego papieża.

W przemówieniach Ojca świętego znaleźć możemy dwie wypowiedzi na temat znaczenia klasztoru-domu zakonnego, nie tylko dla samych zakonników, ale i dla wszystkich innych chrześcijan. W przesłaniu do uczestników sesji plenarnej Kongregacji Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego podkreślił, że również współcześnie „w klasztorach i ośrodkach duchowości mnisi, osoby zakonne i konsekrowane stwarzają wiernym oazy

⁹⁸ Por. Benedykt XVI, *Ewangelizacja zadaniem...*, dz. cyt., s. 32.

⁹⁹ Benedykt XVI, *Patrząc z podziwem...*, dz. cyt., s. 38.

¹⁰⁰ Por. KPK, kan. 608.

¹⁰¹ Por. KPK. kan. 665 §§ 1-2.

kontemplacji i szkoły modlitwy, wychowania do wiary i duchowej opieki”¹⁰².

Obszerniej jednak wypowiada się o klasztorze podczas swej podróży apostołskiej do Austrii. Mówi tam o podwójnym znaczeniu nazwy kraju – Austrii, która oznacza „Klosterreich”, czyli królestwo klasztorów i bogata w klasztory. Miejsca zamieszkania zakonników określa miejscami preferencji Boga, miejscami duchowej siły, źródłami bliskości Boga. Choć jego przemówienie skierowane jest wprost do wspólnoty cystersów, to słowa te można odczytać jako apel do wszystkich osób konsekrowanych, by swoim życiem jasno ukazywały ludziom pierwszeństwo Boga, by klasztor był duchową oazą pokazującą światu to co najważniejsze, czyli Boga i Jego niezglębioną miłość. Podczas tego spotkania zwrócił się również do innych wiernych wprost prosząc o traktowanie klasztorów za to, czym zawsze były i do dziś chcą być, a nie tylko za miejsca kultury i tradycji, a nawet zwykle przedsiębiorstwa, gdyż te sprawy w Kościele nie są nigdy sprawami najważniejszymi¹⁰³.

Zakończenie

Pomimo zasadniczo krótkiego czasu pontyfikatu Ojca świętego Benedykta XVI, to w jego wystąpieniach zauważyć można sporo tekstów skierowanych do osób konsekrowanych, przeżywających swoje powołanie w różnego rodzaju instytucjach czy stowarzyszeniach. Wśród tych przemówień są takie, które dedykował wprost i wyłącznie osobom konsekrowanym, inne z kolei są fragmentami przemówień skierowanych do większej społeczności kościelnej, w których określony passus poświęcony został interesującym nas tutaj osobom. Znajdujemy ponadto listy i przemówienia, które obecny papież kieruje do określonej rodziny zakonnej. Pomimo konkretnego adresata, zawierają one cenne uwagi właściwe wszystkim osobom konsekrowanym.

Chociaż bardzo ogólna, dokonana w niniejszym artykule analiza przemówień Ojca świętego do osób konsekrowanych, to jednak po-

¹⁰² Benedykt XVI, *Życie konsekrowane w świecie...*, dz. cyt., s. 5.

¹⁰³ Por. Benedykt XVI, *Niczego nad służbę Bożą...*, dz. cyt., s. 29.

zwala wyciągnąć jeden wniosek, który można sformułować jako: ogromna troska i zainteresowanie papieża życiem konsekrowanym, jego miejscem i rolą w społeczności kościelnej. Benedykt XVI nie tylko docenia te osoby, dziękuje im za świadectwo wiary i życia, ale także wskazuje nowe kierunki, przestrzega przed różnego rodzaju niebezpieczeństwami, które niesie współczesny świat, a którym ulegają także osoby Bogu poświęcone. W jego licznych wystąpieniach dostrzec można niemalże każdy element właściwy temu rodzajowi życia. Jednak spośród wszystkich, na pierwszy plan zawsze wysuwa się świadectwo życia, modlitwa o powołania oraz troska o właściwą, zakonną formację. Stanowiąc to może pewnego rodzaju wezwanie do refleksji i konkretnego działania dla instytutów życia konsekrowanego.

La vita consacrata nell'insegnamento di Benedetto XVI

Riassunto

Nel corso della storia la Chiesa sempre mostrava interesse per la vita consacrata in ogni sua forma. Ne danno testimonianza i molti documenti dedicati a questo genere di vita cristiana e ancora più numerosi gli interventi dei papi, indirizzati alle persone consacrate. L'attuale papa Benedetto XVI, benchè il suo pontificato duri per ora relativamente poco tempo, con uguale forza vede nell'ambiente ecclesiale la presenza della vita consacrata e delle persone dedite a Dio in questa forma di vita. I quattro anni del suo servizio petrino ci lasciano scorgere con chiarezza certi aspetti caratteristici dei suoi discorsi che riguardano la vita secondo i consigli evangelici. Il presente contributo è un tentativo di analizzare gli interventi del papa alle persone consacrate per dimostrare la sua preoccupazione per la forma e lo sviluppo degli istituti di vita consacrata nella Chiesa.